წაიკითხეთ ფრაგმენტი ჭაბუა ამირეჯიბის რომანიდან „დათა თუთაშხია“.
დათა თუთაშხია გრაფ სეგედისთან შეხვედრისას იხსენებს წარსულს:
–თქვენო ბრწყინვალებავ, ეჭვიანი ვარ მეტისმეტად. ხშირად ისეთი არ მჯერა, დასაჯერიც რომ არის და სიმართლეც. ცხოვრებამ მიქნა ეს, თვარა, ადრე მიმნდობი ვიყავი და ის არ მჯეროდა, ეშმაკობა და სიცრუე თუ იყო ქვეყანაზე. ჭეშმარიტებას ვერ მივაგენი ჯერ მაგრამ ერთია ცხადი: ბუნებითაც კეთილმოსურნე და კარგი ადამიანი ჩანხართ და თქვენი აქ მოსვლაც სასიკეთოდ არის, ასე მწამს მე. მადლობის მეტი რა მეთქმის, თქვენო ბრწყინვალებავ! კარგი კაცი და კეთილი განზრახვა ყველგან და ყოველთვის ვარგა .
- ეს ბოლო ოთხი თუ ხუთი წელიწადი ისე ვიქცევი და ვცხოვრობ. მართლაც, არაფერი საშიში არ ვარ სახელმწიფოსთვის. ეგ არის, ყოველთვის ასეთი არ ვყოფილვარ მე და ისიც ძნელი სათქმელია, მომავალში რას იზამს და რას მოიმოქმედებს კაცი. თავმოყვარეობით, ქედმაღლობით და ამაყი ხასიათით ვიარე ჩემი მოწიფული ცხოვრების პირველი ნაწილი. ამან მიმიყვანა გააბრაგებამდე. მეგობარი მყავდა ჩემზე უფროსი რამდენიმე წლით, ნაოფიცრალი კაცი. მკადრა რაღაც, არც მე, არც ჩემს ოჯახს და არც თვითონ რომ არ ეკადრებოდა, ისეთი. ვერც მე ვაპატიე.

რამდენი მეტი გავიდა დრო, იმდენი დაუნდობლად და განუკითხავად მცემა ცხოვრებამ, მაგრამ არ იყო ეს მარტო ამაყი ხასიათის და ქედმაღლობის ბრალი; ერთი კაცისგან მეორე კაცის დაჩაგვრა მძულდა ბავშვობიდანვე, ვერ ვიტანდი ამას. გასაჭირში და განსაცდელში ჩავარდნილი ადამიანი მებრალებოდა, ხელის გაწოდებას და მიხმარებას მოვალეობად ვუთვლიდი ჩემს თავს, ამისთვისაც იყო, რომ მხვდებოდა. ამასობაში ასაკმა მიმატა. ადრე ჩემი ღირსების შელახვას რომ ვერ ვიტანდი, მერე და მერე თითქმის მიმავიწყდა საკუთარი თავი. ახლა სხვისი ღირსების შელახვას ვეღარ ვეგუებოდი ვერაფრით. დავდიოდი ამ ქვეყანაზე და, სიმართლეს ვამბობ, სიცოცხლის ფასად რომ მღირებოდა, მაინც ვებრძოდი უსამართლობით და ძალმომრეობით ლელოს გამტან კაცებს. მაშინაც საშიში ვიყავი სახელმწიფოსთვის და ადამიანებისთვისაც.

კაი რვა, ცხრა წელიწადი ვიდექი ამაზე. საქმე მე არ მქონდა სხვა, მიზანი და მისწრაფება. ეგ არის, მთავრობა მეთამაშებოდა კუკუმალულობას. მაგრამ ამას არც დრო დაჭირებია დიდი, არც ჭკუა და გასართობადაც უკეთესს რას იტყოდა კაცი! კანონგარეშე კაცმა თაგვისოდენა კაი საქმე თუ გააკეთა, ცხენის ზომამდე გაუზრდის და შეულამაზებს ხალხი. მისი ბუნებაა ეს. გლახა საქმესაც ასე უშვრება. გლახა კი არ მიკეთებია მაშინ, დიდი სახელი გამივარდა, კაი მანძილზეც, მაგრამ ბოლო ყველაფერს აქვს და ამასაც გამოუჩნდა დასასრული, დავაკვირდი ჩემს საქციელს და იმ ხალხსაც, მე რომ გამოვადექი რამეში– შველა იყო, დაცვა იყო, თუ ხსნა. ზოგმა ბოროტებით გადამიხადა, სხვამ იმაზე უარესი ჩაიდინა, რასაც ავაცდინე, ვიღაც თვითონ გახდა მოძალადე და ჯალათი, ღონე რომ მოიკრიფა ჩემი წყალობით, იმის მერე. არ ღირს ლაპარაკად! შევაქციე ზურგი ყველაფერს, აღარ ჩავერიე სხვის საქმეში ქვა ქვაზე ნუ დარჩება ნურსად-მეთქი! მაშინ ყველამ დაივიწყა, რაც სიკეთე მქონდა გაკეთებული, ცუდი კაცების ჭორებს აყვა ხალხი, ზურგი შემაქცია თვითონაც. დავრჩი მარტოდმარტო და მივხვდი, არ მოვიქეცი სწორად, მაგრამ მომავალში რა მეკეთებინა და როგორ მეცხოვრა, ვერც ამის გავიგე რამე. გრაფმა რომ შემთხვევა მოიყვანა, იმის განსჯაში ის იქნებოდა მართალი, ვინც ასე იტყოდა: სახელმწიფოს იმ კაცის არ უნდა ეშინოდეს, რომელიც ბოროტების დათრგუნვას და მახეში გაბმული მებრძოლი კაცები დახსნას არ შეეცდება. აღარ ვარ საშიში ამიტომ აღარ ვარ! ვიცი, გაინტერესებთ ყველას, რისთვის ვარ აქ, რას ვეძებ და რატომ მოვედი ჩემი წილი ბორკილის თუ ყულფის დასაწიერზე. გეტყვით მაგასაც. არც მგლის მოდგმის ვარ, რომ საჭმლის შოვნისთვის ვიცხოვრო მხოლოდ და არც კურო ხარი, რომ ბალახი და ძროხები მჭირდებოდეს მარტო. ერის შვილი ვარ მე. ფიქრი მჭირია და საზრუნავი! არ შემიძლია, მკლავებდაკრეფილი ვიდგე და მშვიდად ვუყურო ჩემს ქვეყანას!.. მოვედი თქვენთან, ვნახავ, ვიფიქრე, რით ასაზრდოებს ეს ხალხი თავის გულს და გონებას. არც თქვენ არ იცით, გონია, რაა საკეთებელი და ნამდვილი საქმე. ერთი კია, ჩემსავით მოწყურებული ხართ თქვენც: საუბრობთ, ვარაუდობთ, ეძებთ. რაღაც გზაზე დგახართ, მართალია ესეც, მაგრამ სანამ მანდედან აზრი, მიზანი და საზრუნავი ჩამოყალიბდებოდეს საუკუნე გაივლის კიდევ!
დათა თუთაშხია წამოდგა, გაიარ-გამოიარა, ხელში კრიალოსანი აათამაშა. პირველად ვხედავდი აღელვებულს, მაგრამ თვალნათლივ ჩანდა, თავის დაუფლებას ლამობდა და ეუფლებოდა კიდეც.

- თქვენო ბრწყინვალებავ, - თქვა მან, როცა სრული სიმშვიდე იგრძნო. არ ვიცი, მივიღებ თქვენგან იმ ქაღალდს თუ ვერ მივიღებ და არც ის მგონია, დიდი მნიშვნელობა თუ აქვს მაგას ჩემი მომავალი ცხოვრებისთვის. კანონი და სახელმწიფო, ჯერჯერობით, ისე აქვს კაცობრიობას აგებული, რომ გააბოროტოს კაცი, სიძულვილი ჩაუდოს გულში. ნუ ჩამითვლით, თითქოს, იმის თქმა მინდოდეს, რომ მხოლოდ რუსეთის იმპერიაშია ეს. ყველა ახლანდელ სახელმწიფოს და ყველა ახლანდელ წყობილებას ვგულისხმობ მე. გავა დრო, მიხვდება ადამიანი ამას და შეიცვლება თანდათანობით, თუ ერთბაშად, ეს ამბავი. სიცრუის თქმას არ ვიკადრებ და ვერავის ვერ მივცემ იმის პირობას, რომ ჩამიდებენ თუ არა პატიების ქაღალდს ჯიბეში, მეორე დღესვე შევდგები ბერად და მეფის და იმპერიის დღეგრძელობისთვის ლოცვაში გადავიტყავებ მუხლებს. საითაც გული გამიწევს, იქით წავალ და იმ გზაზე ვივლი, ეს არის ჩემი სიმართლე.

2. პირველი მონაკვეთის მიხედვით, როგორი თვისების ადამიანია თუთაშხია?

ა) ეჭვიანი; ბ) კეთილი; გ) მიმტევებელი; დ) მატყუარა.

3. აბრაგებისადმი ადამიანების როგორი დამოკიდებულება იკვეთება სიტყვებში: *„კაცი! კანონგარეშე კაცმა თაგვისოდენა კაი საქმე თუ გააკეთა, ცხენის ზომამდე გაუზრდის და შეულამაზებს ხალხი“.*

ა) ადამიანები ცილს წამებენ აბრაგებს;

ბ) ადამიანები აკნინებენ აბრაგების საქციელს.

გ) ადამიანები თანაუგრძნობენ აბრაგებს.

დ) ადამიანებისთვის მნიშვნელობას არ აქვს აბრაგთა ქმედებას.

4. რა შედეგი მოჰყა, თუთაშხიას მცდელობას, ხალხისთვის სიკეთე გაეკეთებინა?

ა) ბოროტება უფრო გაძლიერდა; ბ) არაფერი შეცვლილა;

გ) სიკეთემ გაიმარჯვა. დ) ხალხი არჩევანის წინაშე დადგა – სიკეთე თუ ბოროტება.

5. რას გულისხმობს თუთაშხია, როცა ამბობს: *„არც მგლის მოდგმის ვარ, რომ საჭმლის შოვნისთვის ვიცხოვრო მხოლოდ და არც კურო ხარი, რომ ბალახი და ძროხები მჭირდებოდეს მარტო. ერის შვილი ვარ მე.“*

ა) მისთვის მთავარია ფიზიკური არსებობისათვის ბრძოლა;

ბ) თუთაშხიას სურს, რომ მარტო არ ცხოვრობდეს. გ) მისთვის მთავარია ღირსეული ცხოვრება;

დ) მისთვის მთავარია, ჰქონდეს თავის გატანის საშუალება;

6. რომელი მხატვრული ხერხია გამოყენებული წინადადებაში: *„მთავრობა მეთამაშებოდა კუკუმალულობას“*? ა) შედარება; ბ) ჰიპერბოლა; გ) ეპითეტი; დ) მეტაფორა.

7. რატომ შეაქცია ხალხმა ზურგი თუთაშხიას?

ა) არ იზიარებდნენ მის ცხოვრებისეულ პრინციპებს; ბ) ჭორებს აყვნენ;

გ) დ) ხელისუფლებისა და კანონის შიშის გამო. დ) თუთაშხიას სურვილი იყო;

8. როგორ წარმოუდგენია თუთაშხიას თავისი მომავალი პატიების მიღების შემთხვევაში?

ა) კანონმორჩილი გახდება; ბ) ისევ ძველ ცხოვრებას დაუბრუნდება.

გ) მონასტერში წავა; დ) იცხოვრებს თავისი შეხედულებებისამებრ;

9. როგორ დამოკიდებულებას გამოხატავს თუთაშხია მეფის ხელისუფლებისადმი? (უპასუხეთ ბოლო აბზაცის მიხედვით)

ა) პატივისცემას; ბ) სიბრაზეს; გ) ირონიას; დ) გულგრილობას.

10. რაში ადანაშაულებს, გრაფი სეგედის სახით, თუთაშხია ხელისუფლებას?

ა) ხალხს არ ეხმარებიან; ბ) საკუთარ ინტერესებზე ზრუნავენ.

გ) არაფრის შეცვლას არ ცდილობენ; დ)რეალურად არ იციან რა უნდა აკეთონ.

11. საფრანგეთის მეფე ლუი მე-16-მ თქვა , ჩემს შემდეგ ქვა ქვაზე ნუღა დარჩენილაო. თუთაშხია ამბობს: „აღარ ჩავერიე სხვის საქმეში ქვა ქვაზე ნუ დარჩება ნურსად-მეთქი!“

თუთაშხიას სიტყვები ლუი მე-16-ის სიტყვებთან ქმნის:

ა) ალეგორიას; ბ) ალუზიას; გ) შედარებას; დ) მეტაფორას.

როგორია იმ ადამიანების ცხოვრება, რომელთათვის უმთავრეს ღირებულებად ღირსება და სამართლიანობისთვის ბრძოლა ქცეულა

იმსჯელეთ როგორ არის წარმოჩენილი ეს საკითხი მოცემულ ფრაგმენტში და რამდენად აქტუალურია იგი დღეს?